

KÖZÉRDÉK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel.

Előfizetés

egész évre - - 12 korona.
fél évre - - - 6 "
negyed évre - - 3 "

Egyes szám ára 12 fillér.

Kiadóhivatal: Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár r. t. — Szerkesztőség irodája ugyanott.
Hirdetéseket és előfizetéseket felvesz **FÖLDES EDE** könyvkereskedő, a kiadó megbízottja.
Hirdetés ára centiméterenként 6 fill. Többszöri hirdetés árkedvezményben részesül.
Nyilttér sora 40 fillér.

Budapesti hirdetések kizárólagos felvétele milliméter-árszabás szerint a Leopold Gyula
Videki Lapok Központi Hirdetési Osztályában
Budapest, VII., Erzsébet-körút 41. sz.

Városaink.

A szabad királyi városok kiváló érdektől kongresszust tartanak Pozsonyban. Ha végig tekintünk a statisztika számadatain, döntő bizonyítékát találjuk azon nagy tőkének, mely a hazafias, magyar szellem és erkölcsi erő fejlődése folytán a városokban mind rohamosabban összegyűl. Igaz, hogy ezen fejlődés arányában növekednek a terhek is, melyek különösen a miveltég terjesztése és a közegészség követelményei mellett a közigazgatás teendőivel is a városokra hárulnak. Különböző fokozatu iskolák, vízvezeték, jó világítás, jó kövezet, csatornázás, utcák-terek szabályozása, parkok, ültetvények letelepítése, az olcsó és jó élelmiszer nagy kérdése, ipar- és kereskedelem terheinek könnyítése, laktanyák stb. ezer gondot ad egy jól vezetett város előjáróságának és képviselőinek.

Ámde az is bizonyos, hogy ezen kötelességek között sok van olyan, mely első sorban állami feladatok középe, amelyet minden viszonyszolgálat nélkül teljesítenek nemcsak a szabad királyi, hanem a rendezett tanácsú városok, a nagy- és kisközségek is a maguk erején, lakosságuk adójából.

Az bizonyos, hogy városainknak és községeinknek az állami feladatok egyrésze, például az állami adóügy, árvák ügyeinek és vagyonának kezelése, a tanügy jelentékeny része nem tartozik szorosan véve hatáskö-

rébe és azért méltánytalan, hogy mégis minden terhet ők viseljenek; ellenben nagyon méltányos volna, hogy ezen feladatok végzésének költségeihez az állam is hozzájáruljon — akár közvetlenül az által, hogy fedezi a városi kiadások ezen részét, akár úgy, hogy átengedje a városoknak és községeknek egészben, vagy részben olyan bevételeket, melyeket eddig az állam a maga részére szedett be, — ilyenek például a fogyasztási adók.

Dr. Magyarai Károly életrajza.

Dr. Magyarai Károly Alpestesen Hunyadvármegyében 1839. január hó 3-án született. Édes atyja Magyarai Ferencz, e község ev. ref. lelkésze, édes anyja: Benedek Klára volt. A csendes családi élet hamar romba dőlt, az 1848-ik évek eseményei folytán. Édes atyját az oláhok elfogták, Dévára kísérték s azután megölték; édes anyja már régebben meghalt s így a szép család szét lett szórva. Fiutestvérei közül az idősebbek a honvédség soraiba állottak be s közülük Magyarai László, mint honvédtizedes a vizaknai ütközetben vesztett el; másik testvére Ferencz, kiszabadulván az oláhok fogságából a honvédséghez sietett, résztvett a piskii véres ütközetben. A 17 éves ifju végig küzdötte a szabadságharczot; bajtársai 1849.

augusztus 12-én látták utóljára a szászsebesi vesztett csatában. Harmadik testvére: Sándor szintén honvéd tizedes volt s később, mint szorgalmas, szakértő gazda Apahidán halt el.

Dr. Magyarai Károly szeretett Ágnes testvérevel a forradalom után Nagyenyedre került anyai rokonához, Benedek Jánoshoz, ki néhány megmenekült polgártársával Kolozsvárra került s csak 1851-ben térhetett vissza.

A feldult város romjai között folyt le Magyarai gyermekkorra s a megnyitott Bethlen-főiskola megnyitására, annak első tanuló sorába tartozott. Természetadta fényes tehetsége nagy szorgalommal párosult s már itt kitűnt kiváló klasszikus ismereteivel és dolgozataival. Ez időben több ifjunak, köztük a vitézül elvérzett n. Zeyk Domokos fiának magántanítója volt. Amidőn 1858. júliusban fényes sikerrel letette az érettségi vizgát, szerető rokonai segítségével Budapestre az orvosi fakultásra iratkozott be. Vasszorgalmával nemcsak tanulmányaiban tett kiváló előmenetelt, hanem mint magántanító is elfoglalta magát. Sokszor emlegette, hogy rövid időre első lakótársai néhai Szász Béla kolozsvári egyetemi tanár és Bessenyei Ferencz, később orsz. gyűl. képviselő és finom, kedves humorista voltak. De csakhamar báró Kemény Béla nevelője lett s azután Szőnyi Pál megismervén kiváló tudását, nevelőintézetében alkalmazta s e mellett szorgalmasan

TÁRCZA.

Dr. Magyarai Károly.

Rendre, de — fájdalom — gyors egymásutánban, előre mennek egy csendes, talán jobb, talán szebb hazába régi barátaim, kiket a rokonszenv gyöngéd, nemes kötelekei fűztek hozzám. Kicsinyke kis téren, gyászkeretben tűnik föl nevük itt a fekete vonal alatt, a hol szívem gyászoló érzetével siratom el őket és aztán eltemetem édes emléküket lelkem mélyébe. Ám sorra megújul emlékü egy újabb, mélységesen fájdalmas gyászra. Ime, újra megjelenik egy kis gyászkeret és magába zárja annak nevét, ki köztünk, régi barátok között, szivre, lélekre, nemes érzületre, derült, józan felfogásra, türelemre, emberszeretetre a legkiválóbb volt és akinek kortársai között aligha voltak irigyei, még kevésbé ellenségei.

Dr. Magyarai Károlyt siratom, akihez szívem változatlan érzésével, lelkem gyöngéd szeretetével ragaszkodtam; akiben mindig biztam és soha meg nem csalatkoztam; aki életem derűs és bánatos napjaiban soha

sem hagyott el; aki mindég hű maradt, midőn mások ingadoztak, vagy éppen elhagytak; aki soha sem vetett egy szemrehányó pillantást sem, midőn erős küzdelmekben néha elragadtott a harag, vagy a keserűség, és aki megnyugtatót, felvidítőt, okos szavaival új munkára serkentett, és édes, finom humorával, okos szemének nézésével többet ért nekem, mint másoké talán tizen együttvéve. Szeretettel ragaszkodott családom minden tagjához és súlyos betegségben nemcsak az orvos, hanem a hű barát ült aggódó figyelemmel mellettünk. Lelkemnek, testemnek igazi, nagy orvosa volt ő.

De ne látszassam oly önzőnek, mintha őt, ki szerető családján kívül az édes miénk is volt, egyedül csak az én hű barátomul, csak a magaménak sajátítottam volna ki kölcsönös bizalmunknál, mely rokonszenvünknel fogva. Azok a nemes lelkek, kik már „előre” mentek, és a most élők közül sokan és méltán dicsekedhettek jóságos szeretetével, barátságával. Óh bizony, mily soknak adott enyhülést fényes tudása és hány család áldhatja őt, mint aki százakat mentett meg övéinek és a közéletnek.

A mi kedves, jó barátunk azok közé tartozott, kik nagy erkölcsi súlylyal párosult

tudásukkal önkénytelenül hatnak körükre, társadalmukra. Az egyszerű, szomorú végzetként a forradalomkor ártatlanul legyilkolt alpestesi református pap szegény fia nagy küzdelmek között szerezte meg széleskörű tudását. Bizonyára e küzdelmek aczélosították meg lelkét, edzették türelmét, fokozták kitartását és megismerve az életet a konyhától a palotáig, közvetlen tapasztalatai itélői tehetségét sokkal magasabbra emelték, mint számos kortársáét. Csak egy nem változott meg benne: szerénysége. Nem húzódtott ő vissza az élet mozgalmaitól, de erős akarata soha sem engedte, hogy a szennyes habok, a közönséges szenvedélyek ragadják tova. Nyugodt lelke a tiszta, nemes idealizmus hive volt igaz emberszeretettel párosulva. Bizonyára az emberszeretet és a természethez való vonzódás, a természet nagy titkai iránti érdeklődés utalta őt az orvosi pályára; pedig az is bizonyos, hogy az angol-, francia-, német-, olasz- és latinnyelvekben való alapos ismerete, az eredeti klasszikus művek olvasása, utazása Európa nevezetesebb országaiban, a történelem eseményeinek egy filozófus szemével való oknyomozó birálata, mely az utóbbi évtizedben mind kedvesebb foglalkozása lett, — őt egyik legjobb történetírónká fejlesztette volna.

hallgatta nagynevű orvostanári előadásait. Orvostanhallgató társai közül Késmárczky és Genersich voltak bensőbb barátai. Az előbbi már meghalt, az utóbbi, a budapesti egyetem híres tanára, megtartotta régi benső jó barátságát, gyöngéd gondossággal viseltette irányában ez évben is, midőn Budapesten a klinikán feküdt.

Elvégezve 1865-ben orvosi tanulmányait és a Rókus-kórházban a híres dr. Lumpitzer mellett mint assistens hosszabb gyakorlatot folytatva, Kisküküllő megye főorvossá választotta. 1870-ben nagyobb utazást tett Német- és Franciaországban. Időközben meghalt dr. Korbuly Alsó-Fehér megye főorvosa s dr. Magyar Károly 1870-ben e megye főorvosa lett. Miután ez év őszén elfoglalta szép hivatalát, tevékeny részt vett úgy az egészségügy rendezése, mint a közélet minden mozgalmában. Midőn a Bethlen-kollégium jeles természetrajz tanára: Jancsó meghalt, őt bizta meg az előjáróság e szép tárgy előadásával. A műkedvelő társulat, a gyümölcsészeti egyesület elnökévé választotta. A Kisegítő takarékpénztárnak 1879. óta igazgatója tagja, 1881-ben alelnöke, 1882. szeptemberben elnöke, nyugdíjba vonulása után 1901. márczius 4-én pedig igazgatója lett. Élénk részt vett a megyei monografia szerkesztésében, gazdag adatokat gyűjtött össze Nagyenyed történetéhez s végtelenül nagy kár, hogy 16 év előtt kezdődött fájdalmas betegsége időnként hosszabb időre megakasztotta írói foglalkozásában. Éles szemmel, kiváló kritikai érzéssel, helyes felfogással magas nézőpontból vizsgálta és ítélte meg az eseményeket.

Dr. Magyar nagyon szerette a természet szépségeit; órákig elült szőlőjében, gyümölcsösében, szerető gondnal ápolgatva, midőn egészsége engedte. Betegsége sok-

szor megújult, de válságosá mult évi szeptember vége felé lett. Ez év elején Budapestre vitte szerető családjá, hol dr. Réczey sikerrel operálta. Javulása azonban csak látványos volt. Julius havában tért haza s örömmel látott kedvenc foglalkozásai után; de csak rövid időre, mert rettenetes fájdalmi pár hét előtt megújultak s a derek férfi, kedves családjá és mindnyájunk őszinte fájdalmára, f. hó 22-én kisenvedett.

Dr. Magyar Károly nemcsak a közélet embere volt. Kedves otthonában sűrűn keresték fel rokonai, jó barátai, kiket ő és szeretet neje Ludvig Berta, kivel 1878. december 28-án lépett házasságra, igazi szívességgel fogadtak. Boldog házasságából két gyermeke maradt: Ferencz és Jolán, Bursik Béla m. v. mérnök neje, kik egy áldott jó családatyát vesztettek el benne.

Legyen áldott emléke!

T. B.

Vegyes hírek.

— **Lapunk mai száma 6 oldalon jelenik meg.**

— **Olvasóinkat kérjük, legyenek szivesek előfizetéseik megújításával és érdekes vidéki hírek beküldésével bennünket támogatni.**

— **Személyi hírek.** Dr. Bartók György erdélyi ev. ref. püspök úr, kedves barátja dr. Magyar Károly temetésére, családjával együtt városunkba érkezett. — Szász József alispán és báró Bánffy Kazimir főjegyző a Zalatnán tartandó orsz. bányász kongresszus üdvözlésére utaztak.

— **Az országos magyar bányászati és kohászati egyesület** zalatnai közgyűlésére 110-en felül jelentkeztek a tagok. Vármegyének örömmel üdvözlöi klasszikus föld-

jén e kiváló egyesület tagjait és kiváló elnöket: gróf Teleki Géza ő nagyméltóságát, ki egyszersmind a magyar történelmi társulatnak is elnöke. Ezuttal legszívesebben ismételjük lapunk mult számában kifejezett üdvözlőnként.

— **Dr. Magyar Károly** temetése f. hó 24-én általános, meleg részvét között történt meg. Aki csak tehette, eljött koporsójához és az oly sokat vesztett család előtt kifejezte a nagy veszteség feletti fájdalmát. A vármegye tisztikara Szász József alispán, a Kisegítő takarékpénztár igazgatója és felügyelője Török Bertalan, a vm. orvosegylet dr. Bocz József vezetése alatt fejezték ki kegyeletüket és koszorút helyeztek a ravatalra, melyet a szebbnél szebb koszoruk tömege borított a következő feliratokkal:

— Felejtethetlen jó férjnek — Berta. Drága édes jó Apámnak — Ferencz. Édes jó Tatukának — Jolánka és Béla. Pótolhatatlan sógoromnak — Olga. A legjobb testvérnek a viszontlátásig — Ágnes. A felejtethetlen kartársnak — a vármegyei tisztikar. Szeretett igazgatóknak mély kegyelettel — A nagyenyedi kisegítő takarékpénztár. Szeretve tisztelt elnökének — Az alsófehérvármegyei orvos-szövetség. Az igazi rokonnak — Dr. Bartók-család. A felejtethetlen jó Károlynak — Szele Ferencz és neje. A jó rokonnak — a Dobokay-család. Felejtethetlen hű barátjúnak — Bertalan és Etelka. A felejtethetlen Dr. Magyar Károlynak — a Szigethy-család. Krizmanits Vilmosné és tordai Grail Erzs. Kedves jó Károly bácsinak — Annuska és Jenő. Igaz részvéte jeléül — Inczedy Joksmán Ödön. Dr. Magyar Károlynak — Dr. Nagy Albert és családjá. Igaz barátságuk jeléül — Nagy Ignác és családjá. Szeretett jó Károly bácsinak — Tili és Gábor. A nemesszivű ba-

De hát közbejött a sors nagy csapása: súlyos betegsége. Tizenhat éven át türe. szenvedte e bajt, sokszor rettenetes kínok között, oly emberfölötti erővel, mely mélyen meghatott. Ajkára ritkán jött panasz és ha fájdalmi kétségbeesettek szerető nejét, családját, ő vigasztalta enyhítő szavakkal, csendesebb pillanataiban pedig cigarettel ajkai között olvasta kedves angol íróit, melyekből szórakozást, enyhülést merített és a melyeket mesterileg tudott fordítani.

Immár befejezte áldásos, nemes életet e derek férfi, ki atszenvedte a forradalmat, látta az abszolutizmus nemzettiprását, az ifjú szív melegevel üdvözölte az alkotmányos élet ebredését és valóságát, ki kiváló férfiak társaságában ismerte meg nemzetünk nagyjainak nemes törekvéseit és csodálattal hallgatta Deák Ferencz hatalmas beszédeit, ki emberszerető szívvel és igaz magyar lélekkel buzgókodott körünkben minden szép és hazafias eszme valóságáért.

Megérdemelte a közszeretetet, a köztisztelést és most elvesztése feletti bánatunkat, hulló könnyeinket.

Nyugodjál békében szeretett barátunk! Szelid, nemes szellemed maradjon velünk, közöttünk áldva.

Török Bertalan.

A pénz.

— A „Közérdek” eredeti tározója. —

Irta és felolvasta: **Róka József** pénzügyigazgató.

(Folytatása és vége.)

Ezen törekvéseknek eredményeül jött létre a nemes fémekből előállított pénz.

A fémeket kezdetben kisebb-nagyobb rudacsrákba öntötték és súly szerint mérték ki az eladónak. A görögök a helyi forgalomban réz- és vasrudakat használtak. Homerosz is ismeri a vasat mint csereeszközt. De ezek a réz- és vasrudacsrák a nagy kereskedés számára igen olcsók voltak; azokból a kereskedőknek nagy tömeget kellett volna magokkal czipelniük. Ennek a célznak tehát csak a nemes fémek feleltek meg, melyek súly szerint mérve, keleten erre a célra több ezer év óta használatban is voltak. A nemes fémek ugyanis amellet, hogy mindég, mindenütt, mindenki által szívesen elfogadtattak, még könnyen szállíthatók is voltak; mert kis darabban aránylag nagy értéket képviseltek. Így aztán a szarvasmarhák és más egyéb, különben hasznos, de nem alkalmas eszközök megszűntek csereközvetítők lenni. A vevő az árúért már nem marhát, vagy más dolgot adott, hanem mindenkor ezüstöt vagy aranyat. Ezért az

ezüstért vagy aranyért aztán az ember ismét vásárolhatott, amire szüksége volt; mert az eladó tudta, hogy az ezüstért és aranyért szükségleteit bárhol is kielégítheti.

Kezdetben az arany és ezüst még sem volt szoros értelemben vett pénz, mert inkább az adott-vett dolgok értékenek kiegyenlítéséül szolgált. A vásároskodó felek szabtak meg, hogy pl. egy ökörnek mily súlyu arany az ára. Ez az arany akkor meg a csereügylet egyik árutárgyát hejyettesítette.

A fém-pénznek máig is meglévő alakja Kr. e. VII. században keletkezett. Már a régiek sokat vitatkoztak azon, hogy ki találta fel a mai értelemben vett pénzt? A történelem Gyógész lidiai király javára döntötte el a kérdést.

Említém, hogy keleten már évezredek óta kezdték használni a nemes érczet általános cseretárgy, illetve a csere eszköze gyanánt. Eleinte a nyers érczet használták erre a célra por alakban vagy formátlan darabokban. De a külső écsin és a kezelhetős könnyebbsege végett csakhamar szabályos alakot adtak annak s leginkább rudakban öntötték. A rudak nagyságát az egyes népeknél szokásos súlymérték szerint határozták

SÁMSON JAKAB
Telefon 423.
uri szabó

KOLOZSVÁRT, Egyetem-u. 2.

Telefon 423.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát

honi, angol, scoth és francia különlegességekben

FÉRFI RUHÁK a legmodernebb szabászat alkalmazásával, saját műhelyében készíttetnek.

Gyors és pontos kiszolgálás!

Gyors és pontos kiszolgálás!

rátanak — Dr. Dobozy Vilmos és családja. Kedves jó Karoly bácsinak — Rózsi és János. — D. u. 4 órakor kezdődött a gyászszertartás a dalkör bánatos enekével. Nt. Szilágyi Farkas megható imát, ut. Jancsó Sándor pedig szép gyászbeszédet mondtak, méltatva az elhunyt nemes lelkületét. Még egy gyászadal hangzott fel a koporsót feltettek a gyászkocsira s a hosszú bánatos menet megindult. Az ev. ref. temetőben helyezték el a jó ember porrá hulló tetemeit, s bizony, midőn a nehéz rögök koporsójára hullottak, aligha maradt szem, mely ne könnyezett volna. — Áldás emlékeire.

— **Az „Alsófehér“ tek. szerkesztőjéhez.** Az „Alsófehér“ folyó hó 23-án megjelent 72-ik számában „Én [Istenem, sok a nagy bűnöm! Hat kihez folyamodjam?“ cím alatt a következő sorok jelentek meg: „Ilyenforma tenorban önti ki megbusult lelke segítségért áhító keserveit egy hetenként kétszer is vergődő nyomdatermek vezető lantosa.

A nyomdatermék nevét nem írhatjuk le. Az érdeklődők megtudhatják Kristofftól is, ki nek kegyeit annak idején 100 procentig élvezte. Felkerjük a tekintetes szerkesztő urat, szíveskedjék határozott nyilatkozatot adni lapjában arra, hogy mire vagy mire vonatkoztatta a Kristoffival való összekötött tartalmazó állítást és fele nem magyarázható világossággal megmondani, hogy mit értett az alatt? A „Közérdek“ szerkesztői.

— **Kossuth Lajos emlékének városunkban leendő felállítására végett** kértük mindenkit, hogy Lajos napja alkalmából a legalkalmasabb gyűjtési módokról a maga hazafias körében eszmét cserélni szíveskedjék, csak ki kell egészíteni városunk közgyűlésének egyhangulag hozott azon határozatát, mellyel pár év előtt Kossuth Lajos emléket megörökítettük. A polgármesternek és a közgyűlésnek feladata e téren is kezdeményezőleg fellepni. Minden gyűjtést, adományt most erre a célra kell szanni.

— **Alsó-Fehér vármegye központi választmánya** folyó évi július hó 13-án tartott üléseben hozott határozatai ellen be-

adott főbevezésekre, az észrevételek megtehetése és azoknak a Curiahoz leendő fölterjesztése végett, augusztus hó 28-án délelőtt 10 órakor az alispáni hivatalos helyiségben ülést tart.

— **Nem kell szegénységi bizonyítvány.** Most az iskolai év közeledése alkalmával a szülők és gyámok egész rajja lepi el a városházát, hogy tanköteles gyermekeik tandíjmentessége elnyerhetése a beiratásokhoz szegénységi bizonyítványt szerezzenek be. Figyelmeztetjük tehát a szülőket és gyámokat, hogy az állami elemi iskolák gondnoknője egy alkalommal úgy határozott, hogy a beiratásokhoz szegénységi bizonyítvány nem kell, hanem a gondnoknő utasítás 84. § a értelmében a szegénységi bizonyítványokat a tandíjmentességet kérőknek a városi tanácstól majd a gondnoknő fogja beszerezni. A szülők az amúgy is sok gondjuk közül tehát a szegénységi bizonyítvány megszerzését hagyják ki, de csak azon szülők, kik gyermekeiket állami iskolákba iratják be és helybeli illetőségük.

— **Vizsga az óvóintézetben.** Az alsóvezetési állami óvóintézetben az evvegi vizsgákat f. hó 27-én, hetfőn délelőtt 9—11 óráig tartják meg. A vizsgákra következő tisztítási-szünet 6 napig tart. Szeptember 3-án a foglalkozás újból megkezdődik. A vizsgák alkalmából a város az apró népséget süteményvel és csukorral vendégeli meg.

— **Zenészeink itthon.** H. Kalló Geza hírneves cigányprimasunk jól szervezett zenekarával Herkuiesfürdőre, hol a fürdőszalon alatt a szebbnél szebb nőket játszották és a fürdővendégek teljes elismeréssel kapták érte, szeptember 1-én haza jön és azután mi gyönyörködhetünk remek szep játékában.

— **A verekedés halottja.** Folyó hó 19-én, vásár napján az ital tulságos mértékű élvezete sok legénynek megartott. Ilyen állapotban verekedtek aztán össze Csombordon Kádár István és Szakacs Márton szolgálégyenyek. Hiába való volt a békítés, a csitítás; a durva kötődés addig folyt,

amíg Szakacs egy kaczorral hasba szurta Kádárt. A sérülés súlyos volt. Kádárt aznap behozták Enyedre a kórházba, hol harmadnapon kiszvedett. A vizsgálat folyik.

— **Meglőtt gyermek.** A szomszédos Marosszentkirályon, f. hó 23-án, Mayer Todor 13 éves fia játszás közben revolverrel oly szerencsétlenül lőtte meg Lázár Gligor 11 éves társát, hogy az másnap a megyei kórházban elhalt. Szomorú pelda, hogy a gyermekek kezébe nem való a fegyver. A szülők és gazdák lelkére kötjük, vigyázzanak és ne engedjék a gyermekeket fegyverrel játszani.

— **Beküldetett.** A Tóvis-utca közepe táján, a Tóth-utczaba vezető Felszeg-utca sarkán már a múlt hét óta nincs estenként világítás. Nem gyújtják meg a sarki lámpát. Az igaz, az utca azért nincs koromsötétben, de éppen e helyen világítás nélkül veszélyes a közlekedés, mert a hely olyan lejtős, hogy könnyen szerencsétlenség történhetik.

— **Értesítés.** A helybeli róm. kath. elemi fiú- és leányiskolában a beiratások szeptember hó 1—4-én történnek. Az előadások pedig 5-én kezdődnek. Nagyenyed, 1906. augusztus 25-én. Igazgatóság.

— **Keménytűz.** Folyó hó 24-én d. u. fel 4 órakor Gérad David divatkereskedő lakasanak konyháján keménytűz volt.

— **Bő szilvatermes.** Több helyen olyan bő szilvatermes van, a milyen már régen nem volt. Egy lugosi szeszgyáros bevasárlója utazta most be a vidéket és felpenzeli a termést. Ez a gyáros egy egész vasuti vonat szilvagyűjtő kádat szállított pl. Hosszuaszóra és ott szeszfőző üstöket állít fel a kifőzésére. Miután az Erdelyen tuli részekben gyengén ütött ki a szilvatermes, idején valónak látjuk gazdaközönségünket figyelmeztetni, hogy termésüket poton aron ne vesztessék el, mert máris 1 koronát igernek 20 literes vekajaert s ez az ár a verseny folytán remélhetőleg meg emelkedni fog.

— **720—720.** Kolozsvárott folyó hó 22-én lefolyt a potválasztás. Este het órakor

meg. Misem természetesebb, miszerint a minden napi élet szükségleteinek megfelelőleg ezek a rudak különböző nagyságúak és súlyúak voltak.

Ezek a rudakon sokáig nem volt semmi hivatalos jegy, mely a kijelentett mérték helyességét és az érc tisztaságát hitelesen bizonyította volna. Tehát ez akkor még nem pénz, hanem csak cseréti közvetítő arucikk volt, amelynek súlyát és minőségét minden alkalommal vizsgálni kellett, valahányszor használtak. Lidia királyi közt elsőben György kezdett Kr. e. 687-ben az ércrudakra olyan bélyeget nyomni, mely a rud értékét bizonyította. Ezzel megszűnt a pénz. A pénznek ez az alakja, mely későbbben száltalán átalakuláson ment keresztül, tojásdad volt, két oldalt egy kissé belápitva. Az egyik oldal rovatkás, a másikon 3 bemélyített bélyeg volt.

Az ilyen pénz használata igen gyorsan terjedt el és alig két század alatt az egész világon használták.

A pénz lényege tehát abban áll, hogy az állam a kisebb nagyobb fémkorongokat — mint legalkalmasabb alakot — bizonyos súlyban s minőségben maga készített, értékéről kezkeskedik és kezessége jeléül címeret és jelvényeit reá vereti. Ez által a fémkorongocskák megszűnik áru lenni, s értéke nem változik, nem függ a kínált és

kereslet mérvétől és esélyeitől; a belföldi forgalomban kötelező erővel bír.

Napjainkban azt a nemes fémöntvényeket nevezik pénznek, melynek sulya, finomsága azaz vegyülete és alakja törvény által pontosan meg van határozva. E mellett csaknem minden ország belforgalmában létezik papír-penz is. A papír-penz nem más, mint az állam által vagy az állam felhatalmazása folytán valamely nagyhitelű bank által kibocsátott kötelezvény, melyet az állam vagy bank meghatározott értékben annak, aki azt kívánja, aranyban vagy ezüstben bármikor kifizeti. Ez a papírpenz, ha az állam bocsátja ki, többnyire függő adosság; ha pedig bank bocsátja ki, leginkább a forgalom könnyebbségét célozza, de a mellett bizonyos hitelművellet is képez. Ezeket az önmagukban abszolút értékeikkel (bebecsésel) nem bíró papírpenzeket követeleseknek kiegyenlítéséül csak azért fogadják el, s tudják, hogy azt fölünk hasonló célból bárki elfogadja. Körülbelül így vagyunk az arany és ezüst pénzzel is; noha ezeknek saját érc-értékük, ugynevezett valuta-értékük is van.

Hogy a pénznek a nagy társadalom örökösén hullámzó forgatagában minő sajátosság szerepe van, mutatja a következő kis történet.

Két tót legény ment együtt a városba.

Janó egy üveg boroviczkát, Misu pedig egy üveg szilvapálinkát vitt eladni.

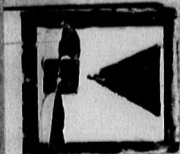
— Hogy adod a boroviczkát? Kérde Misu.

— Két koronaert. Hat te a szilvoriumot?

— Én is kapok érte vagy három koronát

— mondja Misu, a nála ritka összeg edes reményének hangján.

Utközben azonban Janó meghitotta a szilvoriumot; azt az ajánlatot tette Misunak, hogy mivel neki van épen 6 fillérje, Misu engedje meg, hogy ő a szilvapálinkából egy kortyot ihasson. Misunak nem leuen egy fillérje sem, megörült az ajánlatnak, gondolván, hogy az az egy korty meg sem látzik az üvegen. Amint tovább ballagnak, Misuban meg egy korty boroviczkára támadt fel a vágy; mert saját szilvapálinkáját kimelni akarta, a 6 fillérral pedig ugysem tekintette magát valami vagyonos embernek. Janó szívesen adott a boroviczkából, mert örült, hogy a 6 fillérje vissza kerül. És ez így ment felváltva. Minél tovább haladtak, annál inkább agaskodott hol az egyik, hol a másik zsebében a 6 fillér, mely összegért az illető mindegy kapott egy kortyot. Vagyis üzleti nyelven szólva: minél nagyobb lett a kereslet és kínálat, annál élelkebbé vált a forgalom, annak az lett a vége, amit kedves hallgatóim is immár bizonyára sejtettek, hogy mire a városba beerkeztek, elfogyott ugy a boroviczka, mint a szilva-

volt vége a szavazásnak s mikor megolvasták a leadott voksokat, az elnök konstata, Böhm Mihály és Kecskeméthy István egyenlő szavazatot kaptak, mindketten 720—720 szavazatot. A választási elnök, Czikkmány Ottó erre leszavazott Kecskeméthyre s őt jelentette ki Kolozsvár új képviselőjének. A választásnak ez a sajtósága vége nem tesz persze a függetlenségi Böhm-pártiaknak, akik ellen minden hivatalos apparátust mozgósítottak. Minthogy Kecskeméthyre állítólag több halott nevében szavaztak le, a választást petícióval készülnek megtámadni. Egyébiránt választás után még dühösebbek a kedélyek, mint azelőtt.

— **Ne kérdezd hogy mi voltam én!** Beteg voltam, de már egészséges vagyok, mert meggyógyított a kecskeméti gyógy-cognac. Készíti az Első Alföldi Cognacgyár r-t. Kecskeméten.

— **A párisi tuberculose elleni kongresszus** új reményt adott a világnak. A tuberculose elleni szer, úgy látszott, megvan. De már néhány napra be kellett látni, hogy a remény hiú és tarthatatlan, mert ezen iszonyu betegség ellen nem sikerült még egy specificumot feltalálni. A tuberculose elleni szerek között a leghatásosabbak egyike a „Sirolin-Roche“, egy creosotpreparatum, mely azonban a többi ilyen szerek kellemetlenségeit nem tartalmazza, mert nem mérgező; kellemes ízű és nagyobb részben tényleg a testbe felvétetik. „Sirolin-Roche“ gyorsan hat a köhögés ellen, úgy hogy tüdőbaj- és sorvadásban szenvedőknek annak használata feltétlenül ajánlatos. „Sirolin-Roche“ minden gyógyszerárban kapható.

— **Egy honvédtiszt találmánya.** Mint értesülünk, Thury György, szatmári honvédfőhadnagy olyan egyszerű összetételű anyagot talált fel, amely a tojás tulajdonságával bír s azt pótolja s a mellett sokkalta olcsóbb. Egészséges alkatrészekből áll. Főzéshez és sütéshez egyaránt alkalmas. Amit igazol az az érdekes eset is, hogy amidőn kísérletképen omelettek készitettek tojással és aztán az illető anyaggal, egy tapasztalt szakács nem tudta a kettőt megkülönböztetni. A találmány több külföldi államra s hazánkra szabadalmazva van. Csak örvendeni tudunk azon, hogy ezt a gazdasági szempontból is igen jelentős találmányt magyar ember vallhatja magáénak.

Közgazdaság.

Tenyészállatok díjazása.

Az alsófehérvármegyei gazdasági egyesület a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszter által tenyészállatok díjazására adományozott 800 koronát a következő helyeken és időben tartandó tenyészállatok díjazásokon osztja ki: Balázsfalván 1906. évi szeptember hó 13-án d. e. 10 órakor, Gyulafehérvárt 1906. évi szeptember hó 14-én d. e. 10 órakor, Nagyenyeden 1906. évi szeptember hó 27-én d. e. 10 órakor, Marosújváron 1906. évi szeptember hó 28-án d. e. 11 órakor.

Díjaztatnak: Fajtiszta magyar és fajtisza pinsgaui és jól sikerült havasi fajtehenek, borjastehenek és üszök 1—3 éves korig.

A díjazáson részt vehetnek: I. Balázsfalván: a balázsfalvi, kisenyedi járás és Vizakna város területén lakó kisgazdák. II. Gyulafehérváron: magyarigeni járás, alvinczi járás és Gyulafehérvár város területén lakó kisgazdák. III. Nagyenyeden: a nagyenyedi járás és Nagyenyed város területén lakó kisgazdák. IV. Marosújváron: a marosújvári járásban lakó kisgazdák. Minden egyes díjazó helyen a következő díjak fognak kiosztatni:

Fajtiszta magyar és fajtisza pinsgaui és jólsikerült havasi faj tehenekre és borjas tehenekre: I. díj 1, a 40 korona. II. díj 3, a 20 korona.

Fajtiszta magyar és fajtisza pinsgaui és havasi fajta üszökre 1—3 éves korig: I. díj 1, a 40 korona. II. díj 3, a 20 korona.

A díjazás mindenütt az illető város, illetve község állatvásárterén fog megejtetni az erre kijelölt helyen.

Nagyenyeden, 1906. augusztus hó 17-én.

Cirner Ákos,
h. titkár.

Szász József,
alelnök.

Gazdasági kiállítás Tordán.

A tordai „Magyar Védő Egyesület“-nek ipari kiállításával egyidejűleg, azaz folyó évi október hó 1—6-ig a Torda-arányos vármegyei gazdasági egyesület is mezőgazdasági kiállítást rendez, melyre ez uton is felhívjuk vármegyénk gazdaközönségének figyelmét.

A kiállítás megyei jellegű lévén: gazdasági, kerti, szőlőszeti terményeket és állatokat csak Torda-Arányos vármegye területén lakó gazdák és gazdálkodással foglalkozók állíthatnak ki; a gépek csoportjában azonban Magyarország egész területén lakó gépgyárosok versenyezhetnek.

A kiállítás helye: Torda, a ligetben épülő fedett csarnok és környéke, esetleg a vármegyeház nagyterme és udvara.

A kiállítás védnökei: gróf Bethlen Balint főispán és dr. Betegh Miklós alispán.

A kiállítás hat csoportba van osztva és kiállítható:

Az „A“ csoportban:

a) gabonafélék kalászbán, szárral, csövel, magban;

b) takarmánynövények szárítva, nyersen, gyökkel, gumóval és magban;

c) ipari és kereskedelmi növények: komló, cukorrépa, kender, len, gyógy- és o'ajnövények különféle alakban;

d) méhek, mehkások, méhészeti termékek és eszközök;

e) tejgazdasági termékek és eszközök.

f) a gazdaság körébe vágó háziipari cikkek és eszközök;

g) egyes gazdaságok berendezését feltűntető táblázatok, kimutatások, rajzok, fényképek stb.

A „B“ csoportban:

a) mindennemű kerti termény, mint facsemete, konyhai növény, virág és gyümölcs nyersen és feldolgozva;

b) kertészeti szállító és csomagoló eszközök;

b) kert berendezési tervek, rajzok fényképek stb.

A „C“ csoportban:

a) szőlőnövény különféle művelési alakban.

b) szőlőgyümölcs különféle fajtákban.

c) különféle borok;

linka és még sem volt kettőjüknek együttveve több pénzük, mint 6 fillér, noha a kereskedelmi üzlet megkezdése előtt vagyonuk megért 5 koronát.

Hanem hát most veszem észre, hogy kifogtam az időből és így felolvasásomat befejezetlenül felben kell hagynom; noha a legérdekesebb és valóban szórakoztató rész csak ez uton következett volna.

De még is fel kell említenem a pénzről egyet-mást:

A magyar a pénzt keresi, a német megszolgálja, a francia szerzi, az angol csinálja és az amerikai gyűjti.

A pénznek főtulajdonsága, mondhatnám sajátsága mégis az, hogy a pénz lehet kevés, lehet sok, de soha sem elég.

Hogy a sok pénz milyen lelki állapotot okoz és milyen gondolatokat szül és táplál az ember agyában, azt én közvetlenül — sajnos — nem tapasztaltam. De hogy a kevés pénz nem ritkán milyen tragikomikus helyzetet teremt, arra tudok egy esetet.

Savanyu Vendel dijuok volt a p. ú. min. kiadóhivatalban. Hogy jövedelme nem valami fényes lehetett, ezt tán szükségtelen mondanom. De tetette Vendeünk baját, hogy 2 kor. napi díján 1 feleség meg 5 leány elősködött. Ennek a 7 tagnak tehát ebből a 2 koronából kellett megelnie.

Vendel egy budai jómódu polgár házában

lakott. Volt ott két kis szobája konyhával.

Az első évnegyedet valahogy megfizette; ezentúl azonban adós maradt a házbérrel. A házi úr eleinte kelletlenül hallgatta lakója panaszát, de vegre is — gondolta magában — kitegyem azt a szegény embert a családjával az utcára?! Meghagyta tehát a lakásban, hiszen két nagy háza volt Budán, elszenvédhette a csekély veszteséget. De Vendelek csakhamar 5 évnegyedi bérrel voltak hátralékban. Már ezt a jöszivű házi úr is megsokalta. Szépen tudtára adta tehát Vendelnek, hogy jó volna, ha másutt keresne lakást. Elég elnézést tanusított eddig, a hátralékos házbért pedig elengedi a családnak!

Vendel érezte, hogy a házi úrnak igaza van.

— De hogy költözködjem ki? Hiszen én arra nem vagyok képes.

— És miért nem? Kérde a házi úr.

— Mert ha más lakást fogadok, előpénzt kell adnom, meg a költözködés is belekerül 30—40 koronába. Honnan vegyem én ezt a pénzt?

A házi úr úgy gondolkodott, hogy ennek a szegény embernek is igaza van. Nos ha az állam nem segít ezeken a szegény ördögöken, hat segít ő legalább ezen az egyen. Ha már elvesztett 3/4-ed évi házbért, az előpénzre meg a költözködésre is adhat valamit. Nem lesz tőle koldus. Adott is Vendel-

nek megfelelő költséget, csak arra kérte, hogy most már távozzék Isten hírével. Még a saját kocsisát is oda rendelte, hogy segítsen a hurczolkodásnál. De mikor Vendelék eltávoztak, megis egy halk „hála Isten“ mormogott: megszabadultam ezektől is.

A visszatérő kocsis jelentette gazdájának, hogy minden rendben van.

— Aztan be is költözködtek az új lakásba?

— Be — instálom.

— És merre mentek, hol vettek fel lakást?

— Hát instálom, Tekintetes uramnak a főutcái házában.

A háztulajdonost a guta környékezte. Hát Vendeleket azért szállította ki az egyik házából, azért eugedte el az 3/4-ed évi házbért, azért adott pénzt foglalóra, költözködésre, hogy azok az ő másik házába költözzenek?

A baj megvolt. Mit tegyen? Hivatta a főutcái házmesterét:

— Azt az új lakót, a Savanyu Vendelékét hagyja ben a lakásban egy évig ingyen; aztán mondjon nekik fel. Keressenek másutt lakást.

Hanem azért az ilyen jó szívű házi urakat az Isten éltesse!

d) egyéb szeszes italok.

A „D” csoportban:

Mindennemű mezőgazdasági, kertészeti, szőlészeti és borkezelési gépek és felszerelési tárgyak; háztartási gépek, eszközök és egyéb a mezői gazdaságot érdeklő új találmányok.

Az „E” csoportban:

Szarvasmarhák, lovak, sertések juhok.

Az „F” csoportban:

Pulykák, ludak, ruczák és tyukok.

Az „E” és „F” csoportra későbbi részletes díjazási szabályzat fog közölni.

A kiállításon való részvétel szeptember 15-ig a gazdasági egyesület titkári hivatalánál bejelentendő. A kiállítandó tárgyak után térdíj nem szedetik.

Részletesebb felvilágosítást nyújt a „Kiállítási szabályzat”, melyet megkeresésre bárkinek megküld a gazdasági egyesület titkári hivatala Tordán.

Szerkesztői üzenet.

Barátaink figyelemztetnek, hogy helybeli lapársunk ellenünk durva támadásokkal és gyanúsításokkal tündököl. Szerkesztőségünknek most gyásza van s ezért nem tarja illendőnek ezuttal e hitványságokkal foglalkozni.

SZERKESZTŐSÉG:

Dr. Garda Kálmán, Török Bertalan, Dr. Varró László.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugyár részv.-társ.

Egy pedálos czimbalom jutányos áron eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 190 1-1

BALLA BÉLA

első rangú előnyösen ismert friss hús- és finom hentesáru-különlegességek üzletében zsirszalonna nagyban és kicsinyben található.

HÚSÁRAK:

Marhahús 1 kg. 1.28, 1.36, 1.44 fill.

Borjuhús „ 1.12, 1.36, 1.44 fill.

Sertéshús „ 1.36, 1.60 fill.

Juhhús „ 96 fillér.

FIGYELMES ÉS HIÁNYTALAN KISZOLGÁLÁS.

8 66-105

Zacherlin

nagyszerűen használ mint,
legbiztosabb rovarirtó.
Csakis üvegekben vásároljuk!

Nagyenyed: Bisztritsány Lajos, Czirner J. József, Fenichel Lázár, Fesztinger Á. Dávid, ifj. Lázár Károly, Winkler János, Fogyasztási szövetkezet. — **Abrudbánya:** Molnár Árpád, Skalongya József. — **Balázsfalva:** V. Popp, Schiessl Károly, Schuller Lajos, Sónberger Salamon, Naftali Vilmos, „Consum” kereskedelmi r.-t. — **Gyulafehérvár:** Fingerhut Jakab, Fröhlich Gyula, Jakabfy Albert, ifj. Misselbacher J. B., Petri J. W., Schlesinger Testvérek. — **Marosujvár:** Filla Ede, Virág Tamás, Fesztinger Á. Dávid. 8-10

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugyár részv.-társaság Nagyenyed

Dobozárugyár. Könyomda. Litografiai és vonalzó műintézet.

Mindennemű **DOBOZÁRUT** (Cartonnage) u. m. egyszerű és hajlított dobozokat gyógyszerészek, cukrászok, kereskedők és gyárosok részére kisebb árucikkek jutányos és czélszerű csomagolására olcsó áron szállít.

Műveket, folyóiratokat, hirdapokat, körleveleket, képes árjegyzékeket, levélpapírokat, falragaszokat, meghívókat, s mindennemű kereskedelmi és ipari nyomtatványokat, postacsomagcímkeket, pecsétjegyeket, czimkéket, ragjelzékeket, porkapszulákat, papirzacskókat, kötözőpapírokat és mindennemű gyógyszerészeti nyomtatványokat készít könyv- és könyomdai, valamint dombornyomásban, olcsó árban, szép és izléses kiállításban.

Az ország legnagyobb barackfűzése.

Első Alföldi Cognacgyár Részvénytársaság és Szeszflinomítógyár
— KECSKEMÉTEN. —

Legfinomabb italkülönlegességei:

Baraczk Baraczk Baraczk
pálinka. cognac. érme.

Tulipán-likör. Tulipán-cognac.

Radikal alixir.

Kecskeméti † gyomorkeserű.
Kecskeméti 48-as likör.
Kecskeméti menyecske likör.

— Mindenütt kapható! —

Vezérképviselő: SZIGETI SAMU, TORDA

— Földéi állandóan üzemben. —

HIRDETÉSEKET

legjutányosabban vesz fel
kiadóhivatalunk.

Csekély havi

részletfizetésre

ajánlunk

kitűnő szerkezetű

Grammofonokat és Fonográfokat, Hegedűket

és egyéb vonóhangszereket,

Czimbalmokat, Cziterákat és Harmonikákat,

valamint sok más hangszert.

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED

hangszerosztálya

— Budapest, VI., Andrásy-út 17. —

Gazdagon illusztrált hangszerárjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Nagyenyedi kisegítő takarékpénztár r.-t.

Alaptőke: 300.000 kor. Tartalékalap: 157.000 kor.

Előnyös kölcsönt ad betáblázásra, megfelelő kezességre, értékpapirokra, sorsjegyekre, jöheteli pénzintezetek részvényeire.

Vásárol és elad értékpapirokat.

Letétbe elfogad értékpapirokat, sorsjegyeket, értékeket kevés őrzési díj mellett.

Időben kölcsönöket a legelőnyösebben konvertál.

Váltókat az összeg nagysága szerint 5 $\frac{1}{2}$ %, 6%, 6 $\frac{1}{2}$ % mellett, kereskedelmi váltókat pedig 6% mellett számítol le.

Betétet 4 $\frac{1}{2}$ % kamattal mellett fogad el.

Nyitva áll hétköznap d. e. 9—12, d. u. 3—4 óráig.

19 65—104

NAGY JENŐ

szájpad nélküli műfog-spezialista

KOLOZSVÁRT, Wesselényi M.-u. 6. sz.

— Készít szájpadnélküli természetűen szilárdan álló fogakat 16 koronáért. —

62—104

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságú Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

113 31—50

Brassói Portland-Cement-

gyár, Brassóban. Nagyenyeden kapható Klemm Pál úrnál Szentkirály-utca 128. sz.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru gyár Részvénytársaság könyvnyomdájában Nagyenyeden.